

Hlavní sociální zákon a trojčlennost sociálního organismu

Rudolf Steiner

K tomu [*aby pracovní síla byla zbavena charakteru zboží*] je ovšem nutné, aby lidé, abych tak řekl, od základu rozuměli, na čem záleží u podílu, který má lidská práce na obecném lidském životě, na struktuře lidské společnosti. Zabralo by opět celé hodiny, kdybych zde měl detailně zdůvodňovat základní sociální zákon lidské práce; myslím, že intuitivně a instinktivně může každý člověk, který životu alespoň do jisté míry rozumí, pochopit, co teď vyslovím.

Již na začátku století jsem se v jedné stati, která tenkrát k sociální otázce vyšla v mém tehdy vydávaném časopise „Lucifer- -Gnosis“, pokusil upozornit právě na tento stěžejní sociální zákon. Ale člověk tenkrát kázal a i dnes ještě káže o mnoha věcech v této oblasti hluchým uším, bohužel. Tento zákon spočívá v tom, že nikdo, patří-li k sociálnímu útvaru, k sociálnímu organismu, ve skutečnosti nepracuje sám pro sebe. Zdůrazňuji, že patří-li člověk k sociálnímu organismu, nepracuje sám pro sebe. Žádná práce, kterou člověk vykonává, nikdy nemůže připadnout jemu, ani v podobě jejího skutečného výnosu, nýbrž může být vykonávána jen pro druhé lidi. A to, co vykonávají druzí lidé, musí prospívat nám. Není to žádný eticky požadovaný altruismus, který žije v těchto věcech, nýbrž je to prostě sociální zákon. V oběhu lidské činnosti vůbec nemůžeme působit jinak (stejně jako nemůžeme vést jinak svou krev), než tak, aby naše činnost prospívala všem ostatním a činnost všech ostatních prospívala nám, aby naše vlastní činnost nikdy nepřipadala nám samotným.

Jakkoli to zní paradoxně, budete-li zkoumat, jakým skutečným procesem oběhu prochází v sociálním organismu lidská práce, zjistíte, že vychází z člověka, prospívá ostatním, a to, co mají z pracovní síly jedni, je výsledkem pracovní síly druhých. Jak říkám, jakkoli to zní paradoxně, je to pravda. V sociálním organismu může člověk žít ze své vlastní práce zrovna tak málo, jak nemůže ani sám sebe sníst, aby se uživil.

Třebaže je tento zákon v podstatě velmi snadno srozumitelný, můžete namítnout: Jestliže jsem krejčí a mezi šaty, které zhotovuji pro druhé, udělám jednou také oblek pro sebe, pak jsem přece vynaložil svou pracovní sílu na sebe samého! - To je jen klam, jako se o klam jedná vždy, domnívám-li se, že výsledek mé práce připadá mně. Když si zhotovuji kabát, kalhoty a podobně, nepracuji ve skutečnosti pro sebe, nýbrž vytvářím si možnost pracovat dál pro ostatní. To je funkce, kterou lidská práce v sociálním organismu má čistě působením sociálního zákona. Kdo se proti tomuto zákonu prohřešuje, pracuje proti sociálnímu organismu.

Proto člověk pracuje proti sociálnímu organismu, uskutečňuje-li dále to, co vzešlo v životě v novodobých dějinách, kdy se proletářský dělník nechává žít z výnosu své pracovní síly. Neboť to není pravda, je to sociálními poměry maskovaná, realizovaná nepravda, která zhoubně proniká do hospodářského života. To však lze v hospodářském životě upravit jen tehdy, bude-li se hospodářský život rozvíjet samostatně a vedle něj se bude poměrně samostatně rozvíjet politický život, tedy státní život v užším smyslu, který bude hospodářskému životu neustále brát možnost, aby lidskou práci směřoval sám na sebe. V právním systému bude ve správném sociálním porozumění zajišťováno, aby lidská práce získávala tu funkci, kterou musí získávat podle pravdivého průběhu života v sociálním organismu.

Hospodářský organismus má vždy tendenci spotřebovávat pracovní sílu člověka. Právní život musí pracovní síle neustále přidělovat její přirozené altruistické postavení, a vždy znovu bude nutné, aby se

prostřednictvím konkrétního demokratického zákonodárství hospodářskému životu odebíralo to, co chce realizovat v nepravdě, a aby se lidská pracovní síla cestou veřejného práva stále znovu vyřvávala ze spárů hospodářského života. Stejně jako musí spolupůsobit pouhá trávicí soustava s dýchací a oběhovou činností, přičemž obíhající krev přijímá to, co se vloží do trávicí soustavy, musí vedle sebe a na sebe navzájem působit to, co se odehrává v hospodářském životě, a to, co se odehrává v životě právním, jinak neprospívá ani jeden ani druhý. Pouhý právní stát, chce-li se stát hospodářem, ochromuje hospodářský život; hospodářský organismus, chce-li si podrobit stát, usmrcuje systém veřejného práva, jeho život.

R. Steiner: Die soziale Frage. GA 328. Přednáška z Curychu, 12. února 1919, str. 89nn.